

Biblioteca Națională a Republicii Moldova în contextul tranziției la era digitală

Alla PANICI,
Biblioteca Națională a Republicii
Moldova

Abstract: În articol a fost sintetizată succint istoria și etapele digitalizării informației în Biblioteca Națională a Republicii Moldova în corelație cu procesul digitalizării la scară mondială: de la crearea cataloagelor informatizate de bibliotecă până la crearea bibliotecilor digitale cu resurse digitizate din colecțiile tradiționale ale Bibliotecii. Au fost studiate minuțios premisele principale și experiențele, care au influențat necondiționat trecerea Bibliotecii Naționale la era digitală: crearea primelor cataloage informatizate, sisteme și biblioteci digitale, a fost invocată utilizarea tehnologiilor corespunzătoare procesului la diferite etape ale digitizării, condițiile și metodele de creare ale bibliotecilor digitale. Articolul scoate în evidență faptul că dezvoltarea perpetuă a tehnologiilor informaționale va permite realizarea unor obiective inabordabile în actualitate: crearea colecțiilor de obiecte tridimensionale digitizate, colecțiilor lumilor realității virtuale etc., destinate satisfacerii exhaustive a exigențelor informaționale complexe ale beneficiarului modern.
Cuvinte cheie: digitizare, digitalizare, biblioteci digitale, cataloage on-line

Abstract: The article tells in a short form the story and steps of digitalization of the information in the National Library of the Republic of Moldova, in correlation with the same process of at the global level: from creation of library's electronic catalogues to creation of digital libraries, containing the digitized sources from traditional collections of the National Library. Main premises and experiences that influenced unconditionally to the National Library's change to the digital era were thoroughly studied: creation of the first electronic catalogues, systems and digital libraries, study of suitable technologies on discrete steps of digitization, conditions and methods of creating of a digital library. The article highlights the fact that the permanent development of the information technologies will allow to achieve the targets unattainable for the moment: creating digital collections of three-dimensional objects, of virtual reality worlds etc., with all these intending to pursue the satisfaction of the modern users' complex expectations and informational requirements.

Keywords: digitization, digitalization, digital libraries, on-line catalogues.

185 ani de existență a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova pot fi examinați sub aspectul transformărilor calitative ale tuturor proceselor, proprii întregului ciclu de activitate: de la achiziționarea publicațiilor în colecții până la acordarea serviciilor diverse utilizatorilor de bibliotecă. Printre cele mai mai sesizabile și vizibile transformări se

evidențiază, cu certitudine, cele din domeniile achiziționării, prelucrării și prestării informațiilor, care au parcurs drumul anevoios de la tehnologii tradiționale de bibliotecă, cunoscute odată cu apariția primelor biblioteci – până la digitalizare¹, care per-

¹ Digitalizare - adoptarea sau extinderea utilizării tehnologiei digitale sau de calculator de către o organizație, industrie, țară, etc.

mite realizarea proceselor de bibliotecă cu un randament maxim în scopul satisfacerii oricăror cerințe și nevoi informaționale ale beneficiarilor Bibliotecii. Procesul digitalizării se reduce în esență la digitizarea² resurselor bibliografice din colecții în scopul difuzării și salvărilor lor eficiente.

Principiul, care constituie fundamentul bibliotecii digitale actuale, provine din antichitate. O bună parte din specialiști califică acest principiu cu titlul de *alexandrin*, după numele renumitei Bibliotecii antice din Alexandria³. Esența lui constă în faptul, că informația originală este păstrată într-un singur loc doar într-un singur exemplar (obiect material, document), iar toți beneficiarii au acces, în caz de necesitate, la această informație pentru executarea copiilor.

Acest principiu vine în contradicție cu principiul lui Johannes Gutenberg⁴, conform căruia informația este păstrată într-un număr prestabilit de obiecte materiale identice (documente) – *tiraj*, exemplarele căruia pot fi amplasate în diverse locuri iar beneficiarilor li se asigură, la cerere, accesul la aceste exemplare.

Tranziția efectivă de la epoca Gutenberg, a tiparului, la noua paradigmă informațională, de tip alexandrin, a fost posibilă odată cu apariția și dezvoltarea tehnologiilor informaționale. Printre primele lucrări, care au semnalat apariția bibliotecilor digitale/electronice, în care au fost invocate principiile generale de organizare ale lor, pot fi menționate articolul lui Vannevar Bush *"As We May Think" (1)* și cartea lui Joseph Carl Robnett Licklider *Libraries of the future (2)*.

În prima lucrare, de Vannevar Bush, erau demonstrate posibilitățile potențiale, pe care le pot oferi savanților noile tehnologii în identificarea, selectarea, stocarea, prelucrarea și salvărilor informației. Conceput de savant, sistemul informațional «Memex», bazat pe utilizarea fotografiilor la salvarea informației, a preconizat și influențat apariția ulterioară a microfilme-

² Digitizare - conversia datelor analogice (imagini, video sau text) în formă digitală.

³ Biblioteca antică din Alexandria - cea mai renumită bibliotecă a antichității, întemeiată în a. 288 î. Hr., cu peste 900.000 de pergamente

⁴ Johannes Gutenberg - tipograf german, sec. XV

lor și microfișelor. Însă meritul principal al acestei lucrări este faptul că în articol a fost scos în evidență raportul, relația dintre noile tehnologii, informație și evoluția cercetărilor științifice.

Joseph Carl Robnett Licklider a studiat influența procesului de numerizare asupra activităților bibliotecii viitorului. În lucrarea sa el a trecut în revistă cercetările și elaborările, necesare creării unei biblioteci numerice, afabile beneficiarului. Utilizarea computerului în scopul salvărilor și prelucrării informației, depozitate în biblioteci, a început în aa. 60 ai sec. 20. Unul din cele mai reușite exemple de inițiere a cataloagelor digitale a fost crearea de către Biblioteca Congresului SUA, la sfârșitul aa. 60, a formatului MARC⁵, destinat creării și întreținerii cataloagelor informatizate de bibliotecă. Utilizarea formatului MARC de către OCLC (Online Computer Library Center) a pregătit terenul pentru acordarea accesului la înregistrările catalografice ale bibliotecilor lumii, ce a permis economisirea mijloacelor pentru efectuarea catalogării resurselor bibliografice din colecțiile diferitor biblioteci de pe mapamond.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova a pășit pe calea tranziției la era digitală în aa. 90 ai sec. XX, cand a început procesul de instruire al salariaților în scopul creării catalogului on-line al Bibliotecii și cand s-a implementat pentru prima oară un sistem de bibliotecă de tip MARC (ABSMARC), care nu era un soft integrat de bibliotecă sau de rețea, ci un pachet, destinat în exclusivitate prelucrării resurselor bibliografice, fără posibilitatea oferirii accesului beneficiarilor la resursele din colecțiile Bibliotecii. Era totuși un început de cale spre era digitală, după care au urmat etape de implementare ale soft-urilor, care au deschis accesul online al beneficiarilor la colecțiile Bibliotecii.

Primul program integrat de bibliotecă TinLib, software de rețea, implementat la BNRN în a. 1998, permitea utilizatorilor să efectueze investigații și să obțină informațiile solicitate on-line iar bibliotecarilor să efectueze tot ciclul de activități în rețea. Lipsa unui suport bine definit de tip MARC-UNIMARC nu permitea integrarea

⁵ MARC - Machine-Readable Catalog or Cataloging

BNRM în structurile informaționale mondiale, motiv din care s-a recurs la implementarea sistemului de bibliotecă TinRead, venit să-l substituie pe cel inițial în a. 2008.

Paralel cu software-ul TinRead, soft integrat de bibliotecă, a fost elaborat și un soft integrator de bibliotecă – SIBIMOL, conform unui proiect, finanțat de Fundația Soros Moldova, care a permis integrarea informațională a bibliotecilor publice din Republica Moldova într-un Catalog Colectiv, cu posibilități de catalogare web sau catalogare digitală și cu posibilități de prestare a serviciilor informaționale la distanță. Ambele soft-uri sunt perfect compatibile și au în calitate de suport standarde, ce permit integrarea în structurile informaționale internaționale: UNICODE, UNIMARC, Protocolul Z39.50, Protocolul TCP/IP.

Apariția bibliotecilor digitale/electronice, în sensul actual al conceptului, cu full texte, imagini etc., prezentate on-line, se conturează pe mapamond pe la sfârșitul aa. 80, când s-au inițiat primele biblioteci digitale ale revistelor științifice (proiectele "Mercury", CORE, "Tulip", 1987—1993; JSTORE, 1995; "High Wire Press", 1995 etc.) Aceste proiecte aveau, egalmente, scopuri științifice și economice (crearea arhivei celor mai importante reviste și asigurarea accesului la conținutul lor, reducerea cheltuielilor bibliotecilor din contul eliminării dublării conținutului colecțiilor de reviste.

Mijlocul anilor '90 se caracterizează prin apariția unui număr impunător de reviste în format electronic. Publicarea versiunilor digitale ale revistelor s-a dovedit a fi mult mai rentabilă și eficace în raport cu experiența tradițională de publicare a revistelor tipărite. Simultan, foarte multe ediții periodice tipărite au început să apară și în versiuni digitale, accesibile beneficiarilor prin Internet, gratis sau contra plată. Treptat, bibliotecile mari și muzeele au inițiat procesul digitizării resurselor, aflate în colecțiile proprii, în special a resurselor vechi și rare, pe cale de dispariție fizică, pentru a fi salvate, transmise și făcute accesibile generațiilor viitoare de beneficiari. Asemenea proiecte se bazau de regulă pe scanarea pagină cu pagină a manuscriselor sau tipăriturilor cu păstrarea imaginilor în fișiere grafice cu rezoluție înaltă. Ulterior, în baza acestor fișiere, care constituiau rezpozitoriul colecției, erau create variante grafice și textuale simplificate de prezentare a informației, transmisibile prin rețea.

Exemplu de asemenea proiecte sunt programele "American Memory", lansat în 1989, "National Digital Library" (1990, din 1998 transformată în "Digital Libraries Initiative — Phase 2"), scopul cărora a fost transpunerea în format digital a resurselor, importante pentru istoria și cultura SUA. Pe la finele anilor '90 asemenea programe au început să fie lansate și în Europa prin crearea în 1997, în cadrul programului GABRIEL (Gateway and Bridge to Europe's National Libraries) a portalului comun al bibliotecilor europene, transformat apoi, în 2005 în proiectul TEL⁶, care și-a propus oferirea accesului partajat la cataloagele și bazele de date digitale ale bibliotecilor naționale europene. Biblioteca Națională a Republicii Moldova este membră a TEL din ianuarie 2008.

La etapele inițiale de instaurare a tehnologiilor Internet o contribuție substanțială în crearea bibliotecilor digitale au avut-o creatorii amatori de resurse electronice, devenite ulterior foarte populare printre beneficiari. Unul din cele mai cunoscute este "Proiectul Gutenberg" (3), inițiat de către Michael Hart (4) în 1971. În laboratorul de cercetare al Universității din Illinois, în calitate sa de student, M. Hart a obținut acces la un calculator mainframe tip Xerox Sigma V. Datorită operatorilor prietenoși, Hart primește un cont de durată nelimitată la computer, estimată între \$100,000 și \$100,000,000. Mai târziu M. Hart afirma că dorise să restituie acest cadou, realizând vre-o activitate, care să fie etalată cu acea sumă.

Computerul, la care M. Hart a deschis calea spre crearea resurselor electronice a devenit unul dintre cele 15 noduri din rețeaua de calculatoare, parte componentă a Internet-ului. Fiind sigur că într-un viitor apropiat computerele vor deveni accesibile, inevitabil de necesare publicului, Hart decide să facă disponibile on-line, în mod gratuit, lucrări de literatură. Prima lucrare, pe care a digitizat-o M. Hart este copia Declarației de Independență a Statelor Unite, care a devenit primul e-text al Proiectului Gutenberg. Proiectul a fost intitulat în cinstea lui Johannes Gutenberg, care a declanșat revoluția tiparului.

⁶ TEL - The European Library, portal online, care permite accesul la resursele a 48 biblioteci naționale din Europa și celor mai importante biblioteci de cercetare europene. Căutarea este gratuită, se oferă acces la metadate, precum și la obiecte digitale.

Proiectul Gutenberg a fost realizat, grație implicării voluntarilor, care inițial adăugau manual textele scanate în baza de date. După îmbunătățirea și distribuirea scannerelor pentru imagini și a programelor pentru recunoașterea optică a caracterelor, activitatea de digitizare s-a derulat conform rigorilor actuale de transpunere a formate- lor tradiționale în format digital.

În Proiectul Gutenberg, ca și în alte bi- blioteci virtuale din Vest, puteau fi publi- cate legal doar texte, care nu se aflau sub incidența restricțiilor copyright și care au trecut în categoria textelor pentru dome- niul public (public domain). Termenul de acces pentru resurse documentare din do- meniul public este extins în permanență de legislatori și în prezent constituie 50 ani pentru SUA și alte state vestice, 70 ani pen- tru Republica Moldova, ceea ce limitează posibilitățile de extindere a bazelor de date ale bibliotecilor necomerciale.

Importanța socială incontestabilă a bi- bliotecilor digitale neprofesionale nu dimi- nuează lacunele lor esențiale în raport cu bibliotecile digitale, create de profesioniști:

- spontaneitatea creării colecțiilor, lipsa criteriilor de selecție;
- accidentalitatea și imperfecțiunea colecțiilor;
- baza textologică insuficientă : surse arbitrare de completare;
- greșeli, lipsa informației bibliografice necesare, prezentate profesionist, lipsa sur- sei infoprmativ-explicative;
- primitivitatea tehnologică, marcarea nesatisfăcătoare a resurselor digitizate (text ASCII⁷ sau simplul HTML⁸)

Bibliotecile digitale, apărute spon- tan și create de amatori, au contribuit la perfecționarea culturii generale a benefi- ciarilor, având rolul unor surse convenabile de texte electronice, dar utilizarea lor în scopuri științifice și de instruire este practic imposibilă.

⁷ ASCII - American Standard Code for Information Interchange = Codul Standard American pentru Schimbul de Informații. ASCII reprezintă un sistem de codificare a caracterelor, bazat pe alfabetul englez. Codurile ASCII reprezintă caractere text pentru computere, echipamente de comunicație și echipamente care lucrează cu text. Ma- joritatea sistemelor moderne de codificare a caracterelor, care asigură reprezentarea mult mai multor caractere, se bazează pe ASCII.

⁸ HTML - HyperText Markup Language este un limbaj de marcare utilizat pentru crearea paginilor web ce pot fi afișate într-un browser (sau navigator).

Cele mai multe biblioteci electronice de calitate din SUA și Europa de Vest au apă- rut și se dezvoltă sub egida organizațiilor academice și științifice, în special a universităților. În special, în universități și în bibliotecile universitare (evident, grație implicării financiare a statului, societăților și corporațiilor filantropice) sunt realiza- te studii științifice ale practicilor avansate din domeniu, se elaborează standarde și sunt create colecții digitale pe domenii di- verse. În calitate de model elocvent al unei biblioteci electronice academice servește The Electronic text Center (<http://etext.lib.virginia.edu>) al Bibliotecii Universității din Virginia (SUA), colecția căruia include 45 mii texte în 12 limbi din domeniile literatu- rii și științelor umanitare, marcup (defini- te) SGML și accesibile on-line gartis.

Un alt proiect distinct este Proiectul Per- seus Digital Library (sau Perseus Hopper) – (<http://www.perseus.tufts.edu>), care este un proiect de bibliotecă digitală a Depar- tamentului Classica al Universității Tufts, din Medford și Somerville, în apropiere de Boston, în statul american Massachusetts. Proiectul include resurse digitale din do- meniul științelor umanistice și a devenit vestit prin colecția sa vastă de texte în lim- bile latină și greacă (în original cu traduceri directe și analiză mitologică), materiale in- formative și instructive, instrumente uni- cale pentru lucrări și investigații lingvistice.

Ambele proiecte, ca și altele similare, au drept scop publicarea variantelor digitale de o exhaustivitate completă a materialelor specifice domeniului și asigurarea accesu- lui la resursele unui număr maxim de uti- lizatori

Multe biblioteci digitale universita- re oferă însă acces limitat colaboratori- lor și studenților sau altor instituții de învățământ și cultură în schimbul accesu- lui la conținuturile digitale, create de ace- ste organizații. Un exemplu de asemenea colaborare este CDL (California Digital Library) (<http://www.cdlib.org>), care oferă acces la un număr impunător de colecții electronice și baze de date în nouă campu- suri ale Universității din California.

Licențierea accesului la colecțiile digita- le este un fenomen foarte răspândit. Proiec-

te de felul JSTORE (<http://www.jstor.org>) și Muse (<http://muse.jhu.edu>), asigură accesul la colecțiile sale electronice de reviste științifice în exclusivitate, în baza abonamentului, persoanelor juridice și nu fizice.

Crearea și întreținerea bibliotecilor electronice și altor produse electronice fac obiectul activității companiilor, care comercializează produsele digitizate pe diverși purtători de informație sau oferă licențe pentru acces la informația digitală on-line. Compania "ProQuest" (<http://www.proquestcompany.com>), cu sediul în Ann Arbor, statul Michigan, SUA, care este unul dintre cei mai mari provideri de servicii informaționale, licențiază accesul la full texte din mii de ediții periodice, cărți și alte publicații, inclusiv a resurselor electronice, create de compania "Chadwyck-Healey", care în 1999 a devenit subdiviziune a companiei "ProQuest". Colecția de microfilme, care aparține companiei și care este digitizată de această companie, includea 6 miliarde de pagini, la începutul a. 2002. "ProQuest" are contracte de colaborare cu 8,5 mii de editori din întreaga lume și livrează producția sa în 160 de țări. Compania comercializează diverse produse informaționale: DVD-uri, CD-uri, microfilme, ediții tipărite, oferă acces online la diverse sisteme informaționale. În corelația dintre accesul gratis și contra plată la bibliotecile electronice sau alte sisteme informaționale, poate fi remarcată tendința de oferire a accesului gratis la informația nespecializată sau care poate fi examinată în calitate de moștenire culturală națională (în ambele categorii se regăsesc doar ediții populare ale operelor literaturii universale). Informația, necesară activităților de investigații științifice sau business este, de obicei, furnizată contra plată.

Altă caracteristică, care determină valoarea comercială a informației, este plenitudinea acesteia: colecțiile, care conțin resurse răzlețite, cu siguranță, vor fi în acces gratuit, pe când colecțiile tematice integrale vor ajunge în acces doar contra unei sume de plată bine definite. Cu probabilitate, dezvoltarea ulterioară a bibliotecilor digitale va include ambele componente: comercială și necomercială – resursele informaționale

fundamentale, clasice, vor fi în acces gratuit, iar resursele informaționale, ce conțin informații actualizate și de ultimă oră, vor fi comercializate.

Un factor extrem de important, care creează implicit valoarea resurselor informaționale, este producătorul de informație. Activitatea prestatorilor privați de produse informaționale, desfășurată în condițiile economiei de piață, se deosebește radical de activitatea bibliotecilor, care îndeplinesc un rol important social public. Discuțiile despre rostul și rolul comercial al bibliotecilor electronice durează de foarte mult de timp, dar o concepție unică nu a fost identificată până la momentul actual. Adepții accesului gratuit pornesc de la conceptul ideologic sau politic: accesul liber și nelimitat la informație ca drept fundamental al omului și element indispensabil al relațiilor sociale.

Adepții relațiilor de piață în domeniul informării pun accentul pe factorul economic: valoarea ridicată a tehnologiilor software și hardware, cheltuieli esențiale pentru crearea, pregătirea și păstrarea informației.

Este interesantă și utilă experiența internațională de creare a bibliotecilor digitale. Pe lângă inițiativa Bibliotecii Congresului SUA "Digital Library", enunțată anterior, un exemplu de program național de creare a bibliotecilor electronice este Japonia, care în a. 1989 a început proiectarea "bibliotecii sec. XXI". Pentru investigații și experimente a fost creată o Agenție de implementare a noilor tehnologii informaționale (IPA⁹). În Agenție au fost incluși specialiști din Biblioteca Națională Parlamentară, Centrul Național de Informație Tehnico-Științifică, alte centre informaționale și firme solide, ce activează pe piața tehnologiilor informaționale. Ca rezultat a fost elaborat un proiect al Bibliotecii Electronice al Japoniei, în provincia Kansai, situat la 500 km. de Tokyo, în cadrul căruia au fost convertite în format digital, mai mult de 10 mln. resurse tradiționale, în special imagini, pagini din diverse ediții tradiționale (cărți, reviste, ziare, hărți etc.). În luna martie 1998 a fost elaborat planul integrat de realizare a

⁹ IPA - [Information-technology Promotion Agency](http://www.ipa.gov.jp)

proiectului Biblioteca Electronică a Japoniei cu termenul final în 2003. Valoarea Proiectului este estimată la 500 mln. dolari. În realizarea acestui program au fost implicate nouă firme mari japoneze, printre care NEC, "Mitsubishi", "Fujitsu".

Un alt proiect de bibliotecă electronică clasică este "Global-info" – proiect german, inițiat în 1995 de către 16 universități și 4 societăți științifice din domeniul fizicii, matematicii, chimiei și informaticii. Proiectul a fost realizat sub egida Ministerului Federal al științei și tehnologiei, care a finanțat 60% din costul lucrărilor, sumă, ce constituia la începutul realizării proiectului 60 mln mărci.

Printre proiectele de bibliotecă digitală francofonă se evidențiază proiectul Bibliotecii Naționale a Franței "Gallica" - <http://gallica.bnf.fr>, care a demarat în 1997 și conține în prezent peste 3 mln resurse digitalizate cu 1500 pagini numerizate zilnic: ziare, reviste, manuscrise, cărți, imagini, înregistrări sonore, înregistrări video, partituri, obiecte.

Pe lângă colecții de obiecte digitale tradiționale unei biblioteci, în ultimii ani apar colecții de tip nou: arhive web, în care în calitate de obiecte pentru digitizare, păstrare, descriere și clasificare apar resurse Internet de origine diversă: pagini web, site-uri, arhive ale conferințelor televizate etc. Cel mai cunoscut proiect de acest gen este "The Internet Archive" <https://archive.org/>, care permite utilizatorilor să studieze istoricul apariției site-urilor Internet în dinamică sau să-și creeze imaginea integră sau parțială a Internet-ului pentru o perioadă concretă de timp. Volumul acestei arhive, create în 1996, a constituit către finele a. 2015 10 PB (petabyte¹⁰) cu 436 mlrd de pagini web. Din a. 2007 arhiva a primit statutul juridic de bibliotecă. "The Internet Archive" este nu numai un serviciu de arhivare a paginilor de internet, dar și un serviciu, care oferă un motor de căutare prin miliardele de pagini arhivate, astfel încât utilizatorul are posibilitatea să consulte materiale care în prezent nu se mai află pe

¹⁰ petabyte - unitate de măsură a capacității de stocare a datelor, echivalentă cu 2 la puterea 50 (1,125,899,906,842,624) bytes

internet, în locația lor originală. Dincolo de colecțiile menționate, "The Internet Archive" include o serie de colecții digitale speciale, netradiționale obiectelor electronice: culegeri de filme documentare americane (1903-1973) - <http://movie0.archive.org>; selecții ale emisiunilor televizate, consacrate evenimentelor din 11 septembrie 2001 - <http://www.televisionarchive.org> etc.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova a inaugurat această etapă a digitalizării, de creare a colecțiilor digitale, prin inițierea în 2010 a Bibliotecii Naționale Digitale Moldavica (BND „Moldavica”) (5), ce a propus în premieră pentru țară acces integrat la moștenirea culturală scrisă, inclusiv cărți, manuscrise, tipărituri vechi și rare, alte documente patrimoniale. BND „Moldavica” s-a dezvoltat prin digitizarea continuă a patrimoniului național imprimat inclus în registrul Programului Național „Memoria Moldovei” și include actualmente 5,3 mii documente. Doar pe parcursul anului 2016, BND „Moldavica” și-a întregit colecția de *Cărți vechi și rare cu* 360 obiecte digitale, și cu un număr de 85 mii pagini digitizate. Dintre cele 225 titluri de cărți noi întregite în colecție, pot fi menționate: „Veniamin Costaki Mitropolit Moldovei și Sucevei. Epoca, viața și operele sale (1768- 846), 1881”; „Scrisori din Țara Țânțărească și Poezii Roue, 1856”; „Serbarea școlară de la Iași, 1885”; „Sfârșitul și urmările războiului european, 1915”; „Sfânta Scriptură a Vechiului Testament, 1867”; „Telegrafia electrică, 1855”; „Tereza. Dramă în cinci acte, 1853”; „Presa franceză și principatele române, 1856; „Scrisori de M. Kogălniceanu, 1913”; „Chestiunea Mării Mediterane” de N. Iorga, 1914” etc. (6)

Actualmente, pentru această colecție, sunt supuse numerizării doar documentele patrimoniale din compartimentul Registrului Național *Documente patrimoniale păstrate în teritoriul Republicii Moldova* de importanță națională, tipărituri ce provin de la diferite centre tipografice din țară și de peste hotare, o prețioasă mărturie a culturii poporului nostru: cărți vechi tipărite cu caractere slavone și caractere moderne (alfabet de tranziție, latine, rusești), care s-au păstrat până în prezent în exemplare

numărate în republică, adevărate comori prin valoarea și semnificația lor, cât și prin conținutul textelor sau însemnărilor marginale.

La finele anului 2016, Biblioteca Națională Digitală „Moldavica” includea cca 5,3 mii documente, din care:

- Cărți – 874;
- Publicații seriale – 4276;
- Cărți poștale – 65;
- Ex-librisuri – 61;
- Documente de muzică tipărită – 8;
- Hărți – 4.

În a. 2016 BNRM a fost implicată în pregătirea Expoziției Virtuale Europene Comune, preconizată stocării informației despre publicațiile din cadrul proiectului „Colecțiile Europei de Sud-Est în EUROPEANA” (CSEEE). Au fost digitizate 8 titluri de documente de muzică tipărită și cărți poștale. Scopul proiectului este crearea spațiului accesibil pentru mai mul-

te obiecte digitale prin intermediul TEL-ului în Europeana din partea bibliotecilor membre ale CENL în favoarea țărilor, care nu sunt membre UE (Albania, Bosnia și Herțegovina, Macedonia, Croația, Moldova, Serbia) prin descoperirea și reutilizarea obiectelor digitale pentru categorii diverse de public (6).

Cu probabilitate, dezvoltarea bibliotecilor digitale va ascensiona în ritm alert, conținutul activităților umane urmând să fie transpus în continuare în format electronic; vor apărea și se vor contura în prim plan colecții de tip nou, spre exemplu: colecții de obiecte tridimensionale digitizate sau colecții ale lumilor realității virtuale. Metodele de colectare, catalogare, salvare și accesare a informației se vor perfecționa, dezvoltarea tehnologiilor informaționale va permite realizarea unor obiective, care, actualmente sunt inabordabile și par a fi din domeniul fantasticii.

Referințe bibliografice:

1. Biblioteca Națională Digitală Moldavica. [Accesat 10.03.2017]. Disponibil: <http://www.moldavica.bnrm.md/despre.html>
2. BUSH, Vannevar. As We May Think. In: The Atlantic Monthly. 1945, July, pp. 112-124. [Accesat 10.03.2017]. Disponibil : [http://worrydream.com/refs/Bush%20-%20As%20We%20May%20Think%20\(Life%20Magazine%209-10-1945\).pdf](http://worrydream.com/refs/Bush%20-%20As%20We%20May%20Think%20(Life%20Magazine%209-10-1945).pdf).
2. HART, Michael S. [programator american, Universitatea din Illinois]. [Accesat 10.03.2017]. Disponibil: https://www.gutenberg.org/w/index.php?title=Michael_S._Hart.
3. LICKLIDER, Joseph Carl Robnett. Libraries of the future. Cambridge, Mass.: M.I.T. Press [1965]. 219 p.
4. Project Gutenberg. [Accesat 10.03.2017]. Disponibil: https://www.gutenberg.org/wiki/Main_Page.
6. Raportul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova pentru anul 2016. Chișinău, 2016. 132 p.